

Yleissivistävien koulutuspalveluiden toimintakertomus 2023 ja talousarvion toteutuminen 31.12.2023

Sivistyslautakunta 27.02.2024 § 27
67/02.06.01/2024

Valmistelija

Sivistysjohtaja Kai Perttu, puh. 044 4294 314, Talouspäällikkö Tuomo Kallio, puh. 044 4294 315

KATSAUS VUODEN 2023 TOIMINTAAN

Koulutuspalveluiden vuoden 2023 toimintaa leimasivat monenlaiset aiempiin vuosiin poikkeukselliset tapahtumat ja toiminnot.

SoTe-uudistuksen myötä muodostetut hyvinvointialueet aloittivat toimintansa vuoden 2023 alusta. Pohjois-Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohteen vastuualueelle siirtyivät kaupungin sivistyspalveluista kuraattori- ja psykologipalvelut. Erityisen tuen päätöksen omaavien oppilaiden iltapäivätoiminta puolestaan siirtyi sivistyspalveluiden vastuulle. Aiemmin toiminnasta oli vastannut peruspalvelukuntayhtymä Kallio. Siirrosta neuvoteltiin kevään 2023 aikana.

Edelleen pitkään kestäneen poikkeuksellisen ajan vaikutuksia oppimisvajeeseen ja kasvavaan oppilas- ja opiskeluhuollon palveluiden tarpeisiin oli vuonna 2023 näkyvissä. Tämä näkyi kouluilla mm. pahoinvoinnin lisääntymisenä ja ääri-ilmiöinä muutamina vakavina oppilaiden väkivallan purkauksina. Kouluakäymättömyyden haastetta ja oppilaiden alttiutta jäädä pois koulusta oli havaittavissa useammalla koululla – niin ala- kuin yläkouluilla.

Vuoden 2023 kouluterveyskyselyn tulokset antoivat jossain määrin ristiriitaisia tuloksia oppilaiden kokemasta hyvinvoinnista. Tuloksista voi tehdä johtopäätöksen, että oppilaat kokevat aikuisten toiminnan ja kohtaamisen sekä tuen saamisen jossain määrin parantuneen koulussa. Henkinen hyvinvointi ja oman elämän hallinnan asiat olivat vastausten perusteella puolestaan heikentyneet aiempaan kyselyyn verrattuna. Kyselyn tuloksia ja niistä johdettavia toimenpiteitä on käsitelty hyvinvointijohtajan ja sivistysjohtajan vetämässä koulunjohtajien työpajassa syksyllä 2023.

Erilaisiin paikallisiin, alueellisiin ja valtakunnallisiin häiriötilanteisiin koulutuspalveluissa on varauduttu omilla ja kaupungin esihenkilöille järjestetyillä valmiusharjoituksissa, joissa varautumisen ja sopeutumisen painopiste on ollut toimintayksiköiden tasolla.

Ennusteiden mukaan Ylivieskan kaupunki valmistautuu 2030-luvun taitteessa järjestämään opetusta 400-500 oppilasta nykyistä pienemmälle oppilasmäärälle. Tästä johtuen kaupunginhallitus päätti 18.9.2023 käynnistää koulutus- ja varhaiskasvatuspalveluiden palveluverkkoselvityksen. Aikataulun mukaisesti loppuraportin tulee olla kaupunginvaltuuston käsittelyssä kevään 2024 aikana.

Lukiokoulutuksen tavoitteena on antaa yleissivistävää opetusta korkeakouluopintojen sekä muiden lukiopohjaisten ammatillisesti eriytyvien opintoja varten. Ylivieskan lukio on ollut vetovastuussa alueellisessa eLukio-hankkeessa, johon on saatu valtion erityisavustusta. Uusi toimintamalli mahdollistaa esim. harvinaisempien kielten opetuksen kustannustehokkaasti. Alueellisen JokiElukion yhteistoimintasopimus valmistuu keväällä 2024.

Toisen asteen koulutusyhteistyötä jatkettiin vuonna 2023 Ylivieskan lukion ja Rovaniemen koulutuskuntayhtymän kesken (REDU/Santasport) yhteistyönä ammatillisen tutkinnon (liikuntaneuvoja) suorittamisesta osana yhdistelmätkintoa ja Jokilaaksojen koulutuskeskus JEDU:n kanssa sähköautoasentajan tutkintoon liittyen.

Syyskuussa 2023 kaupunginhallitus päätti kaupungin talouden sopeuttamisohjelman laatimisesta. Koulutuspalveluiden osalta merkittävimmiksi sopeuttamistoimiksi nousivat opetusryhmien määrän väheneminen oppilasmäärän laskiessa, tuntijaon tarkistaminen sekä oppilashuollon resurssien leikkaaminen. Lisäksi käynnistetyn palveluverkkosuunnitelman avulla tavoitellaan taloutta sopeuttavia vaikutuksia pitemmällä aikavälillä.

Vuoden 2023 toimintaa on kuvattu tarkemmin liitteessä ”Katsaus vuoden 2023 toimintaan”.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Vuoden 2023 talousarvion tulot toteutuivat ennakoitua paremmin. Myyntituottoja kertyi selkeästi ennakoitua enemmän. Tukien ja avustusten määrä kasvoi edellisestä tilinpäätöksestä. Tilinpäätöksen yhteydessä osa saaduista avustuksista jaksotettiin hankkeiden toteutuman perusteella seuraavalle toteuttamisvuodelle 2024. Jaksotusten määrä oli yhteensä 348.949,01euroa. Tämä heikensi vuoden 2023 tulosta, mutta parantaa vastaavasti vuoden 2024 tulosta. Valtionosuudet käyttötalouden kotikuntakorvauksiin toteutuivat hieman ennakoitua suurempina. Iltapäivätoiminnan maksutuottoja kertyi vähemmän johtuen mm. vähäisemmistä asiakasmääristä. Kokonaisuudessa tuloarvio ylittyi 327.673,99 eurolla.

Vuoden 2023 talousarvion laadinta tehtiin haastavassa tilanteessa, kun palveluiden kysyntä eli oppilasmäärän kasvu aiheutti väistämättä lisäkustannuksia, opettajien palkka -ja oppilaiden tarvikekustannuksia. Lisäksi talousarvioesitys jouduttiin sopeuttamaan talousarvion laadintaprosessin aikana.

Palkkamäärärahoihin kohdistui aikaisempia vuosia suurempi paine. Palkkojen sopimuskorotusten suuruus touko- kesäkuussa oli noin 3.9 %, vuosikeskiarvo oli 4,85 %. Kaupungin talousarvio-ohjeen mukainen palkkamäärärahojen varaus sopimuskorotuksiin oli 3.1.%. Lisäksi esimerkiksi koulutuspalveluiden sairaus- ja äitiyslomasijaisiin varatut määrärahat ylittyivät.

Kaupunginvaltuusto myönsi (12.12.2023 § 68) sivistyslautakunnan esityksestä lisämäärärahan yleissivistävään koulutuspalvelukseen 291. 094 euroa (netto), josta pääosa palkkakustannuksiin.

Vaikeasti oireilevien oppilaiden tueksi jouduttiin palkkaamaan lisää koulunkäynnin ohjaajia. Pienluokkien lakisääteiset maksimi ryhmäkoot ovat nyt lähes täynnä. Näiden oppilaiden opetukseen ja oppilashuoltoon oli välttämätöntä lisätä henkilöresursseja. Syksyn aikana jouduttiin perustamaan uusia pienopetusryhmiä Katajan, Rannan ja Kaisaniemen kouluille. Näitä opetuksen ja oppilashuollon välttämättömiä tarpeita ei voitu ennakoida talousarvion laadinnan yhteydessä.

Toiminnoittain tarkasteltuna suurimpia poikkeamia varsinaisen talousarvion määrärahoihin tapahtui perusopetuksen hallinnossa, jossa HETA palveluiden laskutus ylittyi budjetoidusta. Perusopetuksen opetuksen palkkamäärärahat ylittyivät. Lisäksi ylivieskalaisten lastensuojelulain perusteella muihin kuntiin sijoitettujen oppilaiden opetuksen kustannuksiin varatut määrärahat (kotikuntakorvaukset) ylittyivät selkeästi. ICT palveluiden määrärahat ylittyivät myös, koska Joki-ict:n:n laskutus oli ennakoitua suurempi. Koulujen ICT- laiteiden hinnat nousivat merkittävästi, joka nosti leasingvuokrien hintoja varsin paljon. Tämä kehitys heijastuu myös tuleville vuosille.

Laitteiden saatavuudessa oli myös haasteita. Koulutarvikkeiden ja erityisesti kirjojen hinnat ovat nousseet merkittävästi. Hintojen yleinen kallistuminen heijastui koulujen tarvike- ja työainekustannuksiin.

Ruokapalveluiden laskutus ylittyi. Kiinteistöpalveluiden ja pääomakustannusten sisäinen laskutus toteutui ennakoidusti. Koulukuljetuksiin varatuissa määrärahoissa kertyi säästöjä.

Iltapäivätoiminnan osalta kertyi säästöjä, vaikka POHDE laskutti kehitysvammaisten lasten hoitopalveluista yllättäen 37.297 euroa kevätkauden osalta. Kyseessä oli kehitysvammaistaan oppilaiden iltapäivätoiminta, joka POHDE oli aikaisemmin itse hoitanut. Syyskauden osalta kaupunki joutui ottamaan kehitysvammaisten (3-9 vuosiluokkien) oppilaiden iltapäivätoiminnan kaupungin järjestettäväksi. IP- toiminnan kysyntä on jossain määrin vähentynyt, joka vähensi maksutuottoja.

Lukiokoulutuksen osalta talousarvio toteutui lähes ennakoidusti. Lukion hallinnon osalta palkkamäärärahat ylittyivät. Lukion opetustoimintaan sisältyy myös lukion hankkeiden kustannukset, jotka osaltaan nostavat lukion opetuksen määrärahojen toteutumaa, mutta näkyvät toisaalla tulojen toteutumissa. Opetuksen kustannuksia nosti ennakoitu suuremmat palkkojen korotukset. Merkittävin muutos lukiokoulutuksen osalta on toisen asteen oppivelvollisuuden laajeneminen uudelle ikäluokalle. Kaupunki tarjoaa opiskelijoille maksuttomat kirjat ja opiskelutarvikkeet. Oppimateriaaleihin käytettiin yhteensä noin 39.173 euroa.

Oppilasmäärän kasvu on kertonut kehittyvän ja kasvavan kaupungin haasteista. Haaste on ollut positiivinen. Hyvin toimivat ja tulokselliset koulutuspalvelut ovat jatkossa osa elinvoimaista kaupunkia. Kasvava oppilasmäärä lisää kumulatiivisesti opetuspalveluiden, kuljetusten ja oppilashuollonpalveluiden kysyntää ja aiheuttaa samalla paineen käytettävissä oleviin resursseihin.

Huolestuttavaa on oppilashuollonpalveluiden ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrän kasvu. Tähän ongelmaan ei ole ratkaisuja pelkästään koulutuspalveluilla. Kyse on perheiden ja vanhempien ongelmista sekä jatkossa hyvinvointialueen palveluiden saatavuudesta.

Tulevaisuuden suuri haaste on oppilasmäärien aleneminen. Tämä edellyttää muutoksia koulujen palveluverkkoon ja resursointiin. Tämä ei ole kuitenkaan mahdollista kovin nopeasti, koska oppilasmäärä ovat vielä hetken kohtuullisen suuret. Tähän liittyen on valmisteilla varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluverkkoselvitys.

Yhteenvetona yleissivistävän koulutuksen taloudesta ja toiminnasta vuodelta 2023 voi todeta, että talousarvio toteutui kohtuullisesti. Liikkumavara oli ennakkoon erittäin pieni ja edellytti lisätalousarvioin laadintaan.

Ennakoitu paremmin toteutuneet tuloarviot riittivät kattamaan osan määrärahojen osan määrärahojen ylityksistä. Koulutuspalveluissa oli ja on edelleen haasteita sopeuttaa kasvavat toiminnot ja menot, erityisesti palkkakustannukset, kaupungin kokonaisraamiin. Vuodesta 2024 tulee haastava, kun sopeuttaminen tulee tehdä pääosin syyslukukauden aikana.

Koulutuspalveluiden investointimääräraha 30.000 euroa jäi käyttämättä, joka voidaan todeta säästönä.

Käyttötalouden toteutuma vuodelta 2023

	TA 2023			TP 2023			TOT meno %	TOT tulo %	TOT netto %	NETTO ALI/YLI
	menot	tulot	netto	menot	tulot	netto				
Koulutoimen hallinto	357 987	500	357 487	344 454	1 315	343 138	96 %	263 %	96 %	14 349
Perusopetus	26 775 254	1 370 717	25 404 537	27 222 865	1 649 069	25 573 796	102 %	120 %	101 %	-169 259
Lukiokoulutus	2 662 541	96 025	2 566 516	2 751 478	144 532	2 606 946	103 %	151 %	102 %	-40 430
Yhteensä	29 795 782	1 467 242	28 328 540	30 318 796	1 794 916	28 523 880	101,8 %	122,3 %	100,7 %	-195 340

Toimintakertomuksen tulee sisältää seuraavat osat ja tiedot:

- Toimintakertomus vuodelta 2023
- Talousarvion toteutuminen 31.12.2023
- Toiminnallisten tavoitteiden eli strategisten tekojen toteutuminen ja
- Tunnuslukutiedot 2023

Em. materiaalit ovat esityslistan oheismateriaaleissa.

Sivistyslautakunta on aikaisemmin (17.1.2023 § 15) hyväksynyt arvion sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuudesta.

Sivistysjohtaja ja talouspäällikkö esittelevät toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tarkemmin kokouksessa.

Esittelijä

sivistysjohtaja Kai Perttu

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta merkitsee toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen 2023 asiakirjat tiedoksi ja hyväksyy osaltaan sekä lähettää asiat edelleen kaupunginhallitukselle ja –valtuustolle:

1. toimintakertomuksen,
2. talousarvion toteutumisen,
3. strategisten tavoitteiden toteutumiset,
4. tunnusluvut 2023

Päätös

Hyväksyttiin.

Tämän asiakohdan jälkeen pidettiin kokoustauko klo 19:03-19:13.